

Complexul Muzeal Național Neamț

Raport de activitate

2023

Piatra-Neamț
2023

**Proiect finanțat de
Complexul Muzeal Național Neamț**

Colegiu de redacție: Ciprian-Dorin Nicola (redactor-șef), Mihaela-Cristina Verzea (secretar de redacție), Loredana Gafincu (membru)

Texte: Dr. Mihaela-Cristina Verzea, director adjunct științific; Roxana-Elena Diaconu, muzeograf; Dr. Mihaela Marcu Bogan, muzeograf; Manuel-Ionuț Dan, muzeograf; Lucian Uță, șef secție; Claudia Maxim, referent marketing; Dr. Ionuț Grădianu, șef secție; Ionela Alexandra Boboc, muzeograf; Oana Maria Balan, muzeograf; Dr. Emilian Pricop, muzeograf; Florentina Buzenschi, muzeograf; Silvia Trăistariu, muzeograf; Dr. Constantin Preoteasa, șef secție; Daniela-Dumitrița Amariei, muzeograf; Dr. Loredana Gafincu, muzeograf; Adrian Ciobanu, șef secție; Dr. George-Dan Hânceanu, cercetător; Iulia Butnariu, muzeograf; Relu Butnariu, muzeograf; Dr. Otilia Mircea, șef Laborator Restaurare-Conservare; Mihaela Ciobanu, muzeograf; Gabriela Virgă, muzeograf; Cătălina Ivan, muzeograf; Mariana Apăvăloaiei, conservator; Dr. Vasile Diaconu, șef secție; Drd. Ionuț-Dumitru Stigleț, muzeograf; Renata-Gabriela Buzău (Apetroaiei), muzeograf; Drd. Vera Stigleț, muzeograf; Lavinia-Ana Axentioi, muzeograf; Drd. Mihai Tudosă, muzeograf.

Layout & DTP: Florin Ghimiș

Fotografii: Florin Ghimiș și specialiști din cadrul Complexului Muzeal Național Neamț

Coperta 1: Unitățile muzeale ale Complexului Muzeal Național Neamț

Coperta 4: Aspect din expoziția *Biserica Domnească „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Piatra-Neamț. 525 de ani de istorie*

©Complexul Muzeal Național Neamț

Piatra-Neamț, strada Mihai Eminescu nr. 10, Piatra-Neamț

Editura „Constantin Matasă”

ISSN 2668-8913 ISSN-L 2668-8913

Cuvânt înainte / 5
Expoziții temporare internaționale, naționale, alte expoziții / 8
Expoziții temporare / 20
Evenimente culturale anuale / 82
Conferințele CMNN / 120
Cercetarea patrimoniului / 128
Restaurare / Conservare / 136
Activități științifice și culturale / simpozioane, colocvii, mese rotunde, conferințe, lansări de carte / 138
Comunicări științifice / Articole / Publicații / 166
Programe de educație muzeală / 178
Marketing muzeal / 192
Apariții media / 195
Vizitatori / 207
Structura organizatorică / 208

CMNN funcționează ca instituție publică, cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului Județean Neamț și își desfășoară activitatea în temeiul Legii muzeelor și colecțiilor publice nr. 311/2003 și Regulamentului de Organizare și Funcționare, precum și a Regulamentului de Ordine Interioară. CMNN este subordonat din punct de vedere științific și metodologic Direcției Patrimoniu Cultural din cadrul Ministerului Culturii.

Structura organizatorică și numărul de posturi sunt prevăzute în organigrama și statul de funcții ale instituției și se aprobă de către Consiliul Județean, în condițiile legii. Statul de funcții al instituției, la 1.01.2023 - cf HCJ 200/04.08.2022 figura 108 posturi (100 ocupate + 8 vacante). Prin HCJ nr. 123/30.05.2023 – s-au aprobat posturi noi/recuperate + transformate, total 115 posturi. La 31.12.2023 din cele 115 posturi existente, 102 sunt posturi remunerate și 13 vacante. Conducerea operativă a CMNN s-a realizat de manager-director, în baza Contractului de management cu nr. CJ-1.248/15.01.2021/CMJ-13/15.01.2021, încheiat cu autoritatea Consiliul Județean Neamț în condițiile legii pentru perioada 16.01.2021-15.01.2025. În exercitarea atribuțiilor sale managerul- director a fost ajutat de directorii adjuncți, contabilul șef, precum și de către consilierul juridic și șefii de secții și servicii.

Începând cu 1.09.2023 – cf. HCJ 185/16.08.2023 – au fost înființate compartimente noi + relocare personal (în continuare total angajați: 115). Au fost ocupate prin concurs 3 posturi vacante: (HCJ 185/16.08.2023), după cum urmează: **Șef serviciu**, studii superioare, grad profesional II în cadrul Laboratorului Restaurare-Conservare; *Grafician*, studii superioare, grad profesional principal în cadrul Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra Neamț; **Șofer**, studii medii/generale, tr. prof. II în cadrul Serviciului Protecția și Promovarea Patrimoniului Piatra-Neamț.

Două persoane din instituție au urmat cursuri de perfecționare profesională în domeniul restaurării în cadrul INFC București, iar alte două persoane din instituție au urmat cursuri de perfecționare profesională în domeniul contabilității (organizat de Expert Diplomatic SRL București).

CMNN urmărește, în permanență, ca prin acțiunile sale să includă atât muzeele subordonate, cât și colecțiile muzeale administrate în ansambluri culturale vaste care să permită constituirea unor poli

de atracție pentru vizitatorii de pe plan local și pentru turiști, care să beneficieze nu doar de serviciile culturale oferite în sensul punerii în valoare a patrimoniului cultural ci și de creația culturală curentă.

Prin specificul ei, prin evoluția actuală a activităților pe care le desfășoară, instituția se constituie într-o organizație culturală complexă care oferă diferitelor categorii de public de posibilitatea de a se informa cu privire la trecut, de a cunoaște importanța și valoarea patrimoniului cultural național pe care îl administrează, contribuind totodată la cultivarea unor competențe intelectuale și practice în rândul celor care consumă produsele culturale muzeale realizate, dezvoltând respectul față de sine și față de ceilalți, pentru a asigura, ca deziderat strategic, integrarea armonioasă a individului în societate.

În cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, Axa prioritară 5 – Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, Prioritatea de investiții 5.1 – Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, prin care se finanțează restaurarea, protecția, conservarea și valorificarea durabilă a obiectivelor de patrimoniu UNESCO, patrimoniu cultural național și patrimoniu cultural local din mediul urban, au fost semnate următoarele contracte de finanțare între UAT Județul Neamț (în calitate de Beneficiar al finanțării) și: Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (în calitate de Autoritate de Management pentru POR 2014-2020) și Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est (în calitate de Organism Intermediar pentru POR 2014-2020): Conservarea, protejarea și promovarea Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț – SMIS 116527, Conservarea, protejarea și promovarea Muzeului Memorial „Ion Creangă” Humulești – SMIS 116524 și Conservarea, protejarea și promovarea Muzeului Memorial „Calistrat Hogaș” Piatra-Neamț – SMIS 116528.

În cadrul fiecăruia dintre cele trei proiecte menționate de-a lungul anului 2023 au fost realizate lucrări de restaurare, conservare, protejare și valorificare durabilă a monumentelor. Suntem încrezători că, odată cu finalizarea lucrărilor, va crește gradul de expunere a obiectivelor turistice, prin digitizarea acestora.

În același context, referitor la activitățile legate de acumularea, protejarea/conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural mobil pe care instituția noastră îl administrează, se cuvin reamintite o serie de proiecte culturale de anvergură realizate în perioada raportată, cum ar fi:

- **Cercetări arheologice neinvazive în cuprinsul așezărilor neolitice (cultura Starčevo-Criș și cultura ceramicii liniare) și a punctelor de exploatare a sării din Subcarpații Moldovei (județul Neamț)**, Complexul Muzeal Național Neamț – Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni – Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni „Gheorghe Dumitroaia” Piatra-Neamț, Universität Regensburg – Institut für Geschichte – Lehrstuhl für Vor- und Frühgeschichte (Germania), Uniwersytet Rzeszowski – Wydział Socjologiczno-Historyczny – Instytut Archeologii (Polonia) (C. Preoteasa, C.-D. Nicola, T. Saile, M. Posselt, M. Dębiec);
- **Cercetări arheologice neinvazive în cuprinsul așezărilor eneolitice (complexul cultural Precucuteni-Cucuteni) din Subcarpații Moldovei (județul Neamț)**, Complexul Muzeal Național Neamț – Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni – Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni „Gheorghe Dumitroaia” Piatra-Neamț, „Friedrich-Alexander” Universität Erlangen-Nürnberg – Philosophische Fakultät und Fachbereich Theologie – Institut für Ur- und Frühgeschichte (Germania) (C. Preoteasa, C.-D. Nicola, D. Mischka, C. Mischka);
- **LITHIC – Middle and Upper Palaeolithic lithic technology in the Carpathian region of Romania: adapting technical behaviour to the mountain environment**, Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească” – Muzeul Evoluției Omului și Tehnologiei în Paleolitic, Complexul Muzeal Național Neamț – Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni – Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni „Gheorghe Dumitroaia” Piatra-Neamț – Muzeul de Istorie și Etnografie Târgu Neamț (E.-C. Nițu, F.-I. Lupu, M. Leu, H. Ghiță, V. Diaconu, C. Preoteasa);
- Expoziție temporară (în colaborare) – **Tezaure arheologice din România. Rădăcini dacice și romane** octombrie 2022 - martie 2023; Muzeul Național de Arheologie al Spaniei din Madrid; Muzeul Național de Istorie a României;
- Expoziție temporară (în colaborare), **Ritual and Memory: The Ancient Balkans and Beyond**, 21 septembrie 2022 - 19 februarie 2023, la Institute for the Study of the Ancient World (Institutul pentru Studiarea Lumii Antice) al New York University;
- Expoziție temporară (în colaborare), **First Kings of Europe**, 31 martie 2023 – 28 ianuarie 2024, la Field Museum of Natural History, Chicago;
- Expoziția temporară - **Cultura Cucuteni. Apogeul artei preistorice europene**, mai – octombrie 2023, la Muzeul Național de Artă Timișoara;
- Expoziție temporară - **Comori din Maramureș**, (colaborare cu Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș) 12 mai – 3 iulie 2023, la Muzeul de Artă Piatra-Neamț;
- Expoziție temporară (în colaborare) – **Alexandru Ioan Cuza (1820-1873)**, mai - decembrie 2023, la Muzeul Unirii Iași/Muzeul Național de Istorie a României ;
- **Festivalul de Artă Populară „Lada cu zestre”**, ediția XVII, mai 2023, în Parcul Tineretului Piatra-Neamț ;
- Expoziție – **Aurel Băeșu. Cultura memoriei**, 13 mai 2023, la Muzeul de Artă Piatra Neamț ;
- Expoziție temporară – **Biserica Domnească Sfântul Ioan Botezătorul. 525 de ani de Istorie**, 24 iunie-23 iulie 2023, la Muzeul de Artă Piatra Neamț ;
- **Simpozionul Național Petrodava**, ediția a IV-a, octombrie 2023, la Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni, Muzeul de Artă Piatra-Neamț ;
- **Bienala Națională de Artă „Lascăr Vorel”**, octombrie 2023-ianuarie 2024, la Muzeul de Artă Piatra-Neamț ;
- Expoziție temporară (în colaborare), **Dacia. Ultima frontieră a Romanității**, 21 noiembrie 2023 – 21 aprilie 2024, la Museo Nazionale Romano. Terme di Diocleziano, Roma.

Restaurarea patrimoniului a fost deservită de către un număr redus de specialiști, ca urmare a diminuării de personal din ultima perioadă. În Laboratorul de Restaurare – Conservare s-au efectuat investigații preliminare în vederea stabilirii stărilor de conservare ale obiectelor din metal provenite din cercetările preventive de la Biserica Sfântul Gheorghe Roman (anul 2020), Mănăstirea Tazlău (campaniile

2018-2022), cercetările sistematice de la Roșiori (anul 2022), cercetările de suprafață de la Dobreni și Topolița, precum și din - colecțiile Muzeului de Istorie Roman, punctul Răchiteni.

Au fost realizate intervenții de restaurare și conservare asupra unui număr de 70 piese (monede) provenite din cercetările de la Mănăstirea Tazlău, campaniile 2018-2022. Au fost de asemenea restaurate și conservate 10 dintre piesele (obiecte din fier) provenite din cercetările preventive de la Biserica *Sfântul Gheorghe* din Roman. S-au efectuat proceduri similare pentru 13 dintre bunurile culturale provenite din cercetările sistematice de la Roșiori, anul 2022. Au fost stabilizate 9 dintre piesele (monede) de la Răchiteni, precum și 4 din obiectele (de cupru) provenite din cercetările de suprafață efectuate la Dobreni și Topolița.

Veniturile proprii au fost încasate în procent de **71,35 %** față de prevederile bugetare (2.602.000 lei prevederi și 1.856.556 lei încasări). Numărul de vizitatori a fost în scădere (2023 - 175.216) față de 2022 (202.588) datorită închiderii muzeelor pentru reabilitare (MIAPN, MCH, MMICH). Gradul de acoperire a salariilor din subvenție (%) – în 2023 salariile au fost acoperite în procent 75,60 % din subvenție (7.593.868 lei) și 12,04% din venituri proprii (6.667 lei).

CMNN trebuie să dezvolte, în permanență, unitățile sale muzeale în scopul îmbunătățirii ofertei turistice a județului, reprezentării Județului Neamț pe plan național și internațional, atât prin patrimoniul de excepție pe care îl deține, cât și prin ținuta științifică și estetică a programelor și materialelor de promovare, prin conlucrarea cu autoritățile locale în scopul implementării unor proiecte de dezvoltare și modernizare, având ca obiectiv valorificarea patrimoniului mobil și imobil al localităților. Ținta tuturor acestor activități este ca muzeul să devină parte integrantă a mentalului colectiv al comunității pentru un public cât mai numeros, în special din zona de nord-est a României.

Anul 2023 a însemnat pentru instituția noastră un an în care am împărtășit cu un public mai larg parte din patrimoniul și expozițiile muzeelor din cadrul Complexului Muzeal Național Neamț. Dacă în anii anteriori s-au organizat mai multe expoziții în muzeele noastre, în 2023 am itinerat

prin alte muzee partenerare patrimoniul local. În aprilie 2023 am lansat noul site al instituției – cmnn.ro. Conform *Google Analytics*, site-ul s-a dovedit unul atrăgător, numărul celor care îl vizitează de la începutul anului până la începutul lunii decembrie 2023 fiind în continua creștere. Numărul utilizatorilor unici care au intrat pe site-ul cmnn.ro este de aproximativ 4000 persoane. Numărul de sesiuni a fost în această perioadă de 5937, rezultatele obținute până acum fiind foarte bune.

Pentru toate cele de mai sus, adresez și pe această cale tuturor angajaților instituției alege mulțumiri pentru sprijinul pe care mi l-au acordat. Îmi exprim totodată aprecierea deplină față de toți cei care au contribuit la realizarea celor ce vor fi prezentate în raportul de față, cu sprijinul financiar constant al Consiliul Județean Neamț, membrii Consiliului de Administrație și Consiliului Științific al instituției, membrii Comitetului Director, experții din cadrul Laboratorului de Restaurare Conservare, colaboratori și sponsori, prilej cu care îi invit călduros pe toți cei interesați să descopere în tihnă atracții vechi și noi ale colecțiilor muzeale deosebite din cadrul instituției!

Dr. Ciprian-Dorin Nicola
Director-Manager al Complexului Muzeal Național Neamț

Expoziții temporare internaționale, naționale, alte expoziții

FIRST KINGS OF EUROPE

Expoziția internațională a fost rezultatul unui proiect cultural fără precedent, inițiat în urmă cu șase ani sub coordonarea Field Museum fiind prezentată în trei destinații – SUA (New York, Chicago) și Canada (Gatineau). Acesta reprezintă un demers cu totul aparte, de anvergură extraordinară, inițiat de Field Museum (Chicago, SUA) în colaborare cu alte peste 25 de muzee din zona Europei de Sud-Est și Centrale. Această expoziție internațională, prezentată în premieră în muzee nord-americane, reunește peste 700 de artefacte arheologice preistorice de primă importanță din colecțiile unor instituții muzeale din Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Kosovo, Macedonia de Nord, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia și Ungaria.

Pentru România, coordonatorul proiectului expozițional este Muzeul Național de Istorie a României, care colaborează în acest sens cu alte cinci instituții muzeale, anume: Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei (Cluj), **Complexul Muzeal Național Neamt**, Muzeul Civilizației Gumelnița (Oltenița), Muzeul Olteniei (Craiova) și Muzeul Județean Buzău. În cadrul expoziției, *First Kings of Europe*, a fost prezentată, împreună cu alte exponate din colecții muzeale din țările amintite, o selecție de peste 90 de artefacte pre- și protoistorice – datând din perioada neoliticului, a epocii bronzului și până în a doua epocă a fierului – provenite din colecțiile muzeelor românești amintite mai sus.

Sunt prezentate în expoziție o serie de descoperiri arheologice de primă importanță din România precum: „*Soborul zeițelor*” de la Poduri, tezaurul de la Moigrad (selectiv), tezaurul de la Brad, depozitul de obiecte din bronz de la Apa, tezaurul de la Sarasău, tezaurul de la Perșinari (selectiv), tezaurul de la Hinova (selectiv), depozitul de obiecte din bronz și fier de la Tărtăria (selectiv), inventarele mormintelor princiare getice de la Agighiol și Peretu (selectiv). Tematica expoziției explorează modul în care societățile agrare preistorice au evoluat către cele mai vechi regate tribale din Europa. Cele peste 700 de obiecte culturale din expoziție datează din neolitic, epoca cuprului, epoca bronzului și epoca fierului. Cele mai semnificative artefacte prezentate se referă la unele dintre cele mai vechi inventare funerare de aur, seturi de podoabe din aur din depuneri cu caracter votiv, un coif getic din argint aurit și coroana de aur a unui principe trac, alături de alte capodopere ale artizanilor preistorici, precum armuri, arme, podoabe și unelte, dar și obiecte din ceramică și piatră. Expoziția este structurată în 4 mari secțiuni: (1) Un teritoriu dinaintea regilor: perioada neolitică; (2) Prima epocă aurită: epoca cuprului; (3) Noi rute ale puterii: epoca bronzului și (4) Nașterea regalității: epoca fierului. Parcursul expozițional este dezvoltat printr-o scenografie aparte, care îmbină etalarea obiectelor cu elemente grafice, video și audio.

Expoziția marchează un moment aparte de cooperare culturală între state din America de Nord și Europa de Sud-Est, într-un timp contemporan al unor oportunități fără precedent de a explora noi perspective asupra începuturilor istoriei în această parte a lumii. Expoziția este însoțită de un catalog amplu ilustrat, editat de Field Museum of Natural History (Chicago) și publicat de UCLA Cotsen Institute of Archaeology Press. (<https://www.mnir.ro/muzeul-national-de-istorie-a-romaniei-participa-la-expozitia-internationala-first-kings-of-europe-ce-se-va-deschide-la-field-museum-of-natural-history-din-chicago-sua/>)

Field Museum of Natural History,

31 martie 2023 – 28 ianuarie 2024

